

I. OPIS OBIEKTU¹

Kapliczka usytuowana przy ul. Włodzimierza Gruszczyńskiego 42, w pobliżu skrzyżowania dróg, na działce Podgórze Obr. P-96 Dz. nr 129/5. Na szczycie stromej szkarpy po stronie zachodniej drogi prowadzącej z południa (z centrum Soboniowic) na północ, w kierunku Krakowa (przez centrum Kosocic), w otoczeniu starodrzewia (lipy), krzewów lilaka i bujnej roślinności. Frontem skierowana do wspomnianej drogi.

Reprezentuje typ kapliczek wielokondygnacyjnych filarowo-wnękowych. Zestawiona z ciosów piaskowca, pierwotnie zwieńczona żeliwnym krzyżem. Na dwustopniowym postumencie ustawiono wysoki trzon z sfazowanym górą cokolikiem, zwieńczonym prostym gzymsem o sfazowanych dolnych krawędziach i ćwierćwklęsłych górnych. Na froncie trzonu pionowa, prostokątna wklęsła płycina o lekko wgłębionej płaskiej powierzchni i sfazowanych krawędziach. W płycinie wyryto niewielki krzyż otoczony promieniami, a poniżej inskrypcję fundacyjną: "POSTAWILI/NA CHWAŁĘ BOGU/GMINA SOBONIOWICE/Franciszek Maichr/ROKU 1884".

Górna kondygnacja na rzucie prostokąta, nieznacznie węższa od dolnej, zwieńczona profilowanym uskokowym gzymsem pełniącym funkcję postumentu pod krzyż. Na osi pionowa, prostokątna, płytka wnęka, wyłamana na osi górnej krawędzi półkolistym łukiem dwuramiennym. We wnęcie płaskorzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Po stronie północnej w podobnej płytce wnęcie płaskorzeźba - św. Rozalia, przedstawiona jako stojąca postać kobieca ze złożonymi rękami, opatrzona poniżej wnęki rytą inskrypcją identyfikacyjną: "+RUZALIJ", a po stronie południowej w analogicznej wnęcie stojąca niezidentyfikowany święty. Jest to zakonnik trzymający oburącz niewielki krzyż usytuowany centralnie na jego piersi. Ubrany w habit przewiązany sznurem, z różańcem u boku. Poniżej wnęki nieczytelny napis.

II. ZAGADNIENIA HISTORYCZNE

Kapliczka ustawiona w 1884 z fundacji gminy Soboniowice przez Franciszka Maichra. Wpisana do Ewidencji Obiektów Zabytkowych Urzędu Miasta Krakowa. Autor nieznany, zapewne miejscowy warsztat kamieniarski.

---

¹ Na podstawie Karty obiektu zabytkowego, EOZ; Ewidencja Obiektów Zabytkowych

III. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Obiekt grozi zawaleniem, ze względu na wychylenie od pionu w kierunku wschodnim spowodowany usytuowaniem na szkarpie oraz przypuszczalnie rozrostem systemu korzeniowego otaczających go drzew. Ciosy tworzące stopnie rozsunięte i przemieszczone. Lokalnie pokryte grubymi koloniami mchów.

Kamień w wielu miejscach spękany, zwłaszcza groźne jest spękanie o pionowym przebiegu po stronie południowej, wzdłuż górnej części ściany frontowej, gdyż grozi on odpadnięciem całego fragmentu trzonu w partii z inskrypcją, a być może nawet zawaleniem kapliczki.

Powierzchnia kamienia w sposób nierównomierny pokryta ciemnymi nawarstwieniami tzw. fałszywej patyny oraz rozjaśniona i wymyta w miejscach intensywnego opłukiwania przez wodę pochodzącą z opadów atmosferycznych. Oryginalny relief zatarty wskutek wymycia powierzchniowych warstw kamienia, które uległy osłabieniu i osypaniu. Opracowanie powierzchni cokołu i trzonu w postaci groszkowania zatarte, miejscowo złuszczone. Występują dość liczne ubytki zwłaszcza w obrębie gzymsów. Nastąpił intensywny rozwój mikroorganizmów objawiający się zielonymi wykwitami na porowatej powierzchni kamienia ocienianej przez roślinność otaczającą kapliczkę.

W reliefie wgłębnym inskrypcji widoczne pozostałości wtórnej jasnoniebieskiej farby.

Krzyż w zwieńczeniu zachowany wyłącznie w dolnej części, do której zamotano druty i przymocowano sztuczne kwiaty. Metal skorodowany z powierzchniowymi wżerami. W wyniku osadzenia metalu w kamieniu nastąpiło głębokie pęknięcie ciosu.

Spoinowanie wymyte i wykruszone.

IV. CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI – projekt konserwatorski

Prace konserwatorskie będą miały charakter ratunkowy ze względu na zagrożenie zsunięciem się kapliczki ze zbocza i jej zawaleniem. Konieczne jest rozebranie obiektu i jego ponowne zestawienie na odpowiednio wykonanym fundamencie, który nie naruszy systemu korzeniowego drzew, a równocześnie zapewni jego stabilność. Firma specjalistyczna, która będzie prowadzić demontaż kapliczki powinna w swoim zakresie robót uwzględnić sposób demontażu elementów kamiennych przeznaczonych do rozbiórki, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia fragmentów spękanych i grożących odpadnięciem. Przygotowanie do przeniesienia, zabezpieczenie i przenoszenie oraz ponowny montaż

kapliczki w nowej lokalizacji powinno zostać przeprowadzone pod nadzorem uprawnionego konserwatora dzieł sztuki. Prace należy przeprowadzić z zachowaniem szczególnej ostrożności.

Obiekt należy przewieźć do pracowni i tam kontynuować dalsze prace. Z uwagi na zły stan zachowania piaskowca należy dokonać wstępnej jego konsolidacji. Zdemontować pozostałość żeliwnego krzyża. Należy oczyścić powierzchnię kamienia z wszystkich luźnych naleciałości i zanieczyszczeń. Usunąć z powierzchni wszystkie nawarstwienia – zabrudzenia różnego pochodzenia, wtórne powłoki malarskie, tzw. fałszywą patynę oraz warstwy organiczne. Rozłamane części kamienia powinno się skleić za pomocą żywic epoksydowych. Kamień należy poddać odsalaniu, dezynfekcji i dezynsekcji preparatami działającymi bakterio-, grzybo- i glonobójczymi oraz impregnacji wzmacniającej. Dokonać uzupełnienia ubytków kamienia odpowiednio dobranym kitem (ubytki o mniejszych rozmiarach) lub wstawkami z nowego kamienia. Przeprowadzić zabieg hydrofobizacji kamienia.

Wykonać rekonstrukcję krzyża na podstawie występujących krzyży w podobnych obiektach. Nowy krzyż zabezpieczyć antykorozyjnie i pokryć powłoką olejną w kolorze czarnym.

Prace konserwatorskie udokumentować w formie fotograficznej i opisowej.

V. PROGRAM PRAC

1. Zabezpieczenie obiektu przed demontażem.
2. Demontaż obiektu i przewiezienie do pracowni.
3. Wstępna konsolidacja grożących odpadnięciem i osypaniem się płaskorzeźb za pomocą zabiegu nasycenia kamienia hydrofilnymi preparatami krzemoorganicznymi.
4. Oczyszczenie powierzchni kamienia z luźnych, nie związanych naleciałości i zanieczyszczeń.
5. Oczyszczenie z nawarstwień za pomocą pary wodnej np. za pomocą mini parownic lub mikropiaskarki, a po rozluźnieniu nawarstwień organicznych, zabrudzeń, wtórnych powłok malarskich i tzw. fałszywej patyny mechanicznie za pomocą szczotek plastikowych i ewentualnie skalpeli.
6. Odsalanie - metodą wymuszonej migracji do rozszerzonego środowiska przez okłady z pulpy celulozowej nasączonej wodą destylowaną, zabieg zostanie wykonany trzykrotnie, każdorazowo po całkowitym wyschnięciu okładu.

7. Dezynfekcja i dezynsekcja preparatami działającymi bakterio-, grzybo- i glonobójczymi.
8. Wzmocnienie strukturalne piaskowca za pomocą preparatu krzemooorganicznego o własnościach hydrofilnych, proponuje się wykonać zabieg nasycając kamień preparatami przeznaczonym dla kamieni o większym stopniu dezintegracji przez nanoszenie pędzlem, polewanie gruszkami impregnatu aż do momentu zaprzestania jego wchłaniania przez kamień.
9. Uzupełnienie ubytków kamienia i rekonstrukcja zniszczonych fragmentów rzeźbiarskich. Zasięg rekonstrukcji i uzupełnień należy uzależnić od stanu zachowania. Do uzupełnień zastosować kity tradycyjne mineralne dobarwiane w masie pigmentami w proszku lub ewentualnie gotowe fabryczne. W zależności od potrzeb uzupełnienia większych fragmentów architektonicznych wykonać metodą taszlowania przez wycięcie zdegradowanego fragmentu i wklejeniem nowo odkutego według oryginału w kamieniu zbliżonym do zachowanego.
10. Zabezpieczenie obiektu do transportu.
11. Ponowny montaż na nowym fundamencie.
12. Osadzenie zrekonstruowanego krzyża.
13. Uzupełnienie spoinowania za pomocą tradycyjnej zaprawy wapienno-piaskowej.
14. Wykonanie hydrofobizacji kamienia rozpuszczalnikowymi siloksanowymi impregnatami hydrofobizującymi.

VI. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

1. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, widok od strony południowo-wschodniej. Zauważalne odchylenie od pionu.

2. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona frontowa (wschodnia) - fragment dolnej części. Rozsunięte i przemieszczone stopnie pokryte koloniami mchów.

3. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona frontowa (wschodnia). W bezpośrednim sąsiedztwie drzewa o charakterze pomnikowym.

4. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona frontowa (wschodnia) - fragment. Postument znacznie przechylony, na powierzchni kamienia widoczne kolonie mchów i mikroorganizmów.

5. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona frontowa (wschodnia) - fragment. Trzon z inskrypcją. We wgłębieniach rytu i obramieniu wtórna błękitna farba.

6. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona północna - fragment. Trzon i gzyms pokryte zielonymi wykwitami wskutek korozji biologicznej; liczne ubytki kamienia.

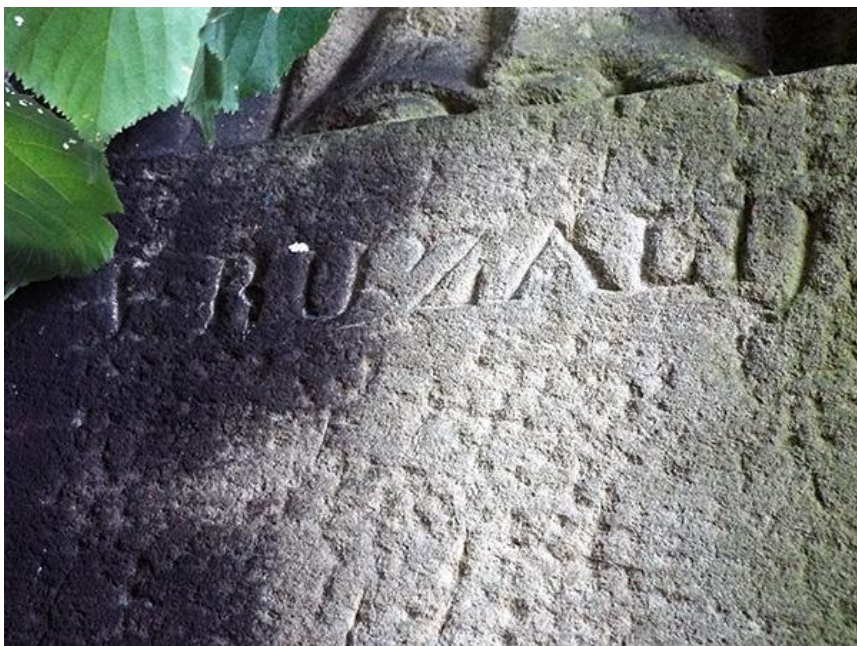

7. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, widok od północnego-zachodu - fragment. Niemal całą powierzchnię pokrywa zielony nalot spowodowany korozją biologiczną; spoinowanie wykruszone, rozległe ubytki w gzymsie.

8. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona północna - fragment, św. Rozalia. Płaskorzeźba o wypłukanym i zatartym częściowo reliefie.

9. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona północna - fragment. Inskrypcja pod wnęką ze św. Rozalią.

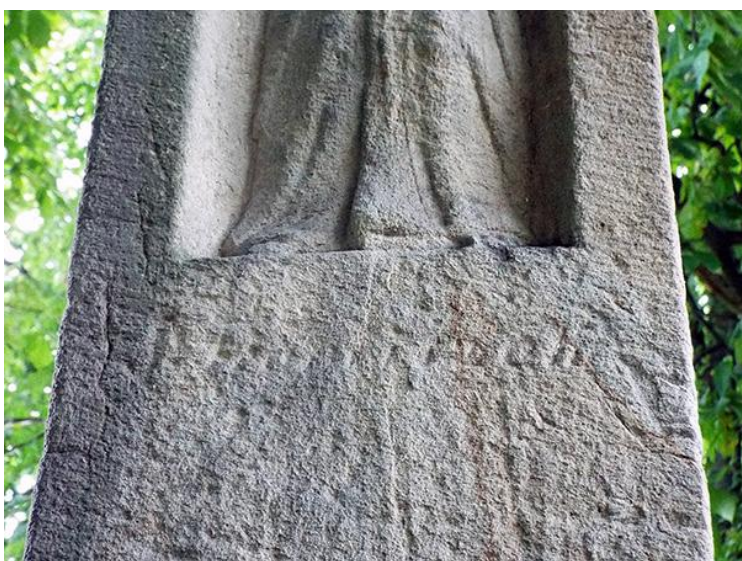

10. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona południowa. Zauważalne odchylenie od pionu.

11. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona południowa - fragment.
Niezidentyfikowany święty zakonnik.

12. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona południowa - fragment.
Nieczytelna inskrypcja. Powierzchnia kamienia wymyta z licznymi drobnymi ubytkami.

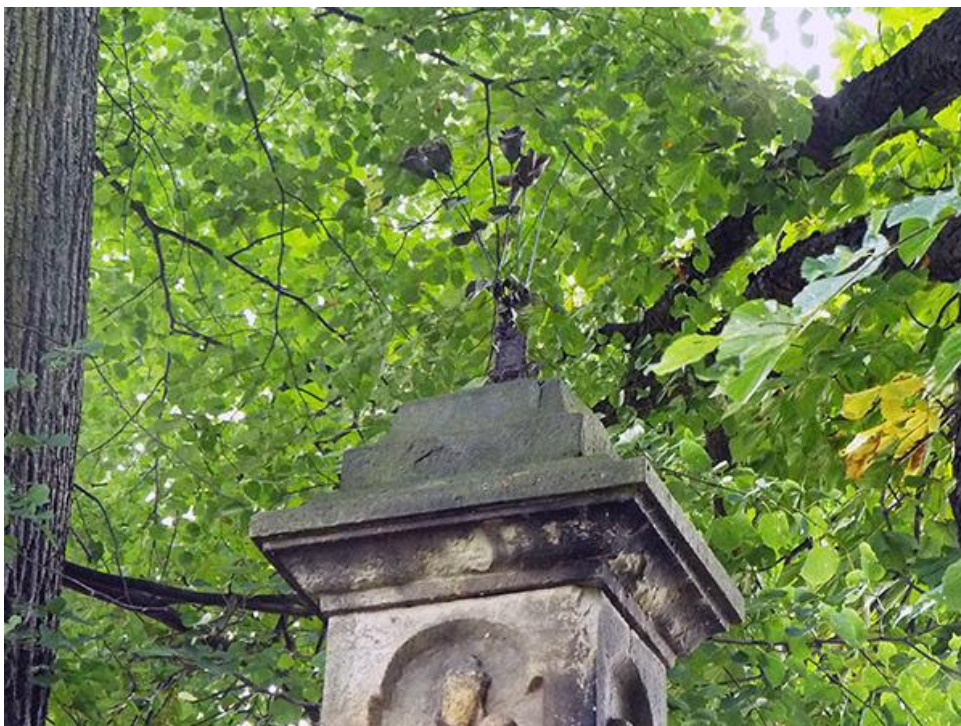

13. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona południowa - fragment. Liczne spękania kamienia.

14. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, strona południowa - fragment. Liczne spękania i ubytki kamienia.

15. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, widok od strony południowo-wschodniej, część górna. Krzyż zachowany w dolnym fragmencie. Rozległe ubytki kamienia w gzymsie.

16. Kraków, ul. Gruszczyńskiego 42, kapliczka, widok z góry, od strony zachodniej. Pozostałości żeliwnego krzyża, wokół którego zamotano druty mocując sztuczne kwiaty. Widoczne pęknięcie kamienia w wyniku osadzenia krzyża.